

*Prof. dr Emir ĆOROVIĆ**
Vanredni profesor
Departman za pravne nauke

Originalni naučni rad
UDK: 343.242(497.11)
Primljeno: 20.8.2021.
Prihvaćeno: 29.9.2021.
<https://doi.org/10.47152/rkkp.59.2.1>

MARGINALIJE UZ ODREDBE ZAKONIKA O KRIVIČNOM POSTUPKU O ROČIŠTU ZA IZRICANJE KRIVIČNE SANKCIJE

Članak se odnosi na ročište za izricanje krivične sankcije, kao pojednostavljenu procesnu formu koju predviđa Zakonik o krivičnom postupku Srbije. Radi se o institutu koji se u uporednom zakonodavstvu obično naziva kaznenim nalogom. U radu je kritički razmotrena regulativa ove procesne forme, a na kraju su dati i odgovarajući predlozi de lege ferenda.

Ključne reči: ročište za izricanje krivične sankcije, skraćeni postupak, pojednostavljene krivičnoprocesne forme.

1. Uvod

U savremenom krivičnom procesnom pravu značajna pažnja je usmerana ka tzv. *pojednostavljenim* ili *uprošćenim procesnim formama* (ili postupcima).

* e-mail: ecorovic@np.ac.rs

Njihov cilj se ogleda u ubrzanju krivičnog postupka, kao i ekonomisanju kadrovima, vremenom i sredstvima, pre svega kada je reč o lakšim, jednostavnijim ili nespornim slučajevima, koji ne iziskuju naročite teškoće u dokazivanju, usled čega nema potrebe ni za naročitim formalnostima (Brkić, 2010: 288), kojima je klasični krivični postupak redovno praćen. Kratko rečeno, reč je o formama koje doprinose efikasnosti krivičnog postupka.

Jedna od takvih formi, koju poznaje srpski Zakonik o krivičnom postupku (ZKP),¹ predstavlja *ročište za izricanje krivične sankcije* (čl. 512-520). Ovu procesnu formu, pod nazivom *postupak za kažnjavanje pre glavnog pretresa*, i uz nešto drugačija pravila, uveo je prethodni Zakonik o krivičnom postupku iz 2001. godine (ZKP/2001).² U uporednom pravu svakako su poznate slične procesne forme koje se obično nazivaju postupkom povodom *kaznenog naloga* (nem. *Strafbefehl*).³ Pojedini domaći teoretičari predmetno ročište nazivaju „mandatnim krivičnim postupkom“ (Brkić, 2011: 400-401), čime se ovaj teorijski pojam približava njegovom nazivu iz uporednog zakonodavstva, s obzirom da izraz mandat, od latinske reči *mandatum*, ima značenje, između ostalog, naloga odnosno naredbe (Vujaklija, 1997: 514). Neki teoretičari, čak, smatraju da je predmetni postupak u važećem ZKP „ostao bez svog imena, jer ročište nije naziv za vrstu postupka, već za vreme i mesto određeno za preduzimanje procesnih radnji u nekom postupku“ (Grubač, 2011: 510). Otuda je prijašnji naziv bolji, u smislu da odražava suštinu ove procesne forme, mada bi se i njemu mogla spočitati jezička nezgrapnost. Možda bi najbolje bilo da jedna ovakva forma nosi naziv kao u uporednom zakonodavstvu – izdavanje kaznenog naloga, ili

1 Zakonik o krivičnom postupku - ZKP, *Službeni glasnik RS*, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019 i 27/2021 - odluka US.

2 Zakonik o krivičnom postupku – ZKP/2001, *Službeni list SRJ*, br. 70/2001, 68/2002, *Službeni glasnik RS*, br. 58/2004, 85/2005, 85/2005 - dr. zakon, 115/2005, 49/2007, 122/2008, 20/2009 - dr. zakon, 72/2009 i 76/2010. O tome: Vasiljević, Grubač, 2002: 836-839.

3 Nemački ZKP govori o „postupku po kaznenom nalogu“ (*Verfahren bei Strafbefehlen*). Vidi: *Strafprozeßordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 7. April 1987 (BGBl. I S. 1074, 1319), die zuletzt durch Artikel 9 des Gesetzes vom 19. April 2021 (BGBl. I S. 771) geändert worden ist*. <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (27.05.2021.); Zakon o krivičnom postupku Savezne Republike Njemačke. (prevod: E. Avdić). Sarajevo: University Press, 2011; Roxin, Schünemann, 2014: 532-536. ZKP Italije predviđa „postupanje po nalogu“. Vidi: Tassi, 2002: 149-155. ZKP Hrvatske reguliše izdavanje kaznenog naloga. Vidi: Zakon o kaznenom postupku, pročišćeni tekst zakona, *Narodne novine*, br. NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, <https://www.zakon.hr/z/174/Zakon-o-kaznenom-postupku>, (27.05.2021); Bubalović, 2013: 278-285. Ovaj postupak poznaju i krivičnoprocesni zakoni na području Bosne i Hercegovine, Slovenije, Makedonije i Crne Gore. Vid.: Simović, Jovašević, 2018: 428-429; Jakulin, 2013: 37-38; Kaljdzijev, et al., 2018: 988-994; Radulović, 2009: 599-603.

pak, pomenuti teorijski naziv – mandatni krivični postupak, što se u suštini svodi na jedno te isto.⁴

2. Sistematika ročišta za izricanje krivičnih sankcija u ZKP

Odredbe o ročištu za izricanje krivične sankcije nalaze se u trećem delu ZKP, koji je naslovljen kao „Posebni postupci“, u glavi XX koja se odnosi na skraćeni krivični postupak. Prethodni ZKP/2001 je predviđao posebnu glavu (XXVII) koja je nosila naziv „Postupci za izricanje krivičnih sankcija bez glavnog pretresa“, u okviru koje je, pored postupka za kažnjavanje pre glavnog pretresa, bio regulisan i postupak za kažnjavanje i izricanje uslovne osude od strane istražnog sudije. Prema tome, ideja prijašnjeg zakonodavca je bila da na jednom mestu objedini sve one posebne krivičnoprocesne forme koje mogu rezultirati izricanjem krivične sankcije bez sprovođenja glavnog pretresa.

Postojeća sistematika ročišta za izricanje krivične sankcije, po nekim autorima, nije najsrećnija, jer se njome negira samostalnost ovog postupka. Po tim shvatanjima, iako između ovog ročišta i skraćenog postupka postoje sličnosti, postoji i čitav niz razlika, a naročito se razlikuje njihova priroda (Brkić, 2011: 407). Ističe se i da se, bez obzira što je reč o regulativi koja se nalazi unutar skraćenog krivičnog postupka, radi o posebnoj krivičnoprocesnoj formi (Škulić, Bugarski, 2015: 547; Knežević, 2019: 176). O prirodi ročišta, njegovoj strukturi i obeležjima biće reči u narednom izlaganju, gde će se ukazati i na argumentaciju koja se s tim u vezi navodi. Prema tome, navedeno svakako stoji.

Međutim, činjenica je da se ročište za izricanje krivične sankcije odnosi na krivična dela koja se inače sude u skraćenom krivičnom postupku. Istina, ne za sva krivična dela koja potpadaju pod režim skraćenog postupka. Skraćeni postupak se vodi za krivična dela za koja je propisana novčana kazna ili zatvor do

4 U domaćoj kaznenopravnoj (i upravnoj) literaturi obično se formulacije „mandatni postupak“ i „organski mandat“ vezuju za određene skraćene forme prekršajnog postupka (upor.: Krbek, 1962: 256; Pihler, 2000: 149, 151). U krivičnoprocesnoj literaturi se ističe da naš zakonodavac uporno izbegava naziv kazneni nalog „možda i zbog toga što tradicionalnoj pravnoj poziciji osnovnih procesnih subjekata nikako ne odgovara da tužilački organ može nalagati nešto sudu, ponajmanje ne vrstu i meru kazne. Osim toga, i taj naziv nije adekvatan, zato što se tim putem ne izriču samo kazne, već i druge krivične sankcije. Ista zamerka mogla bi se dati i nazivu mandatni postupak, s obzirom na već pomenuto izvorno značenje te reči (nalog, naredba)“ (Brkić, 2011: 405). Ovi jezički prigovori svakako stoje. Međutim, njihovom upotrebom se, s druge strane, jasno ukazuje na osobenosti predmetne krivičnoprocesne forme. Prema tome, pomenuti nazivi, iako jezički nisu najprecizniji, ukazuju da je reč o jednom postupku koji se u bitnome razlikuje od klasičnog krivičnog postupka. Zbog toga smatramo da njegova upotreba u ZKP ne bi bila pogrešna, tim pre što je jezgrovitiji od sadašnjeg i prethodnog naziva.

osam godina (član 495 ZKP), dok se ročište za izricanje krivične sankcije može održati za krivična dela za koja je propisana novčana kazna ili zatvor do pet godina (član 512 stav 1 ZKP). Dalje, zahtev za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije ne predstavlja samostalan akt javnog tužioca, već se isti može staviti u optužnom predlogu (član 500 stav 3 i član 512 stav 1 ZKP), kao vrsti optužbe kojom se inicira skraćeni krivični postupak (član 499 stav 1 ZKP). Pri tome, javni tužilac može staviti u optužnom predlogu ovaj zahtev, što znači da nije obavezan da to učini, iz čega proizlazi da je to fakultativni element optužnog predloga, kako je to i navedeno u članu 500 stav 3 ZKP. Ukoliko je u optužnom predlogu stavljen zahtev za određivanje ročišta za izricanje krivične sankcije, to ne znači da je sud dužan da predmetno ročište odredi, već može u skladu sa članom 514 ZKP odrediti glavni pretres, koji će se, s obzirom na propisanu kaznu, voditi prema pravilima o skraćenom krivičnom postupku. Isto tako, ukoliko je doneta presuda na ročištu za izricanje krivične sankcije optuženi i njegov branilac mogu inicirati krivični postupak putem prigovora, a koji će se sprovesti po optužnom predlogu javnog tužioca (član 518 stav 3 ZKP), što će reći po pravilima skraćenog postupka. Otuda su u pravu pojedini autori kada kažu da je kod ovog instituta interesantan „prelazak iz jedne procesne forme – skraćenog postupka, u drugu procesnu formu – ročište za izricanje krivične sankcije bez glavnog pretresa, i eventualni povratak u formu skraćenog postupka“ (Škulić, Bugarski, 2015: 548).

Iznetim činjenicama nastojimo ukazati da postojeća sistematika ročišta za izricanje krivične sankcije nije bez odgovarajuće argumentacije. Predmetno ročište može modifikovati, u skladu sa rečenim, samo skraćeni postupak za krivična dela sa propisanom novčanom kaznom ili zatvorom do pet godina, a nikako redovni (ili opšti) krivični postupak. U tom smislu, ono predstavlja uprošćenu procesnu formu za skraćeni krivični postupak povodom krivičnih dela navedene težine. Pojedini autori, verovatno vodeći računa o navedenim arumentima, govore o „potpunom skraćenom postupku“ i varijantama tog postupka u koji spada, pored „skraćenog postupka u kome se izriče sudska opomena“, i „skraćeni postupak u kome se drži ročište za izricanje krivične sankcije“ (Grubač, 2014:214).⁵

U literaturi se sa punim pravom ukazuje da se, s obzirom na propisanu kaznu, u najvećem broju praktičnih slučajeva (80-85% po slobodnoj oceni) spro-

5 Ovakvo pristup je postojao u hrvatskom ZKP do njegovih novela iz 2013. godine. Tako se treći deo ZKP odnosio na skraćeni postupak, a u okviru njega su postojale posebne glave koje se odnose na zajedničke odredbe, te izricanje kaznenog naloga i sudske opomene. U literaturi se isticalo da je kazneni nalog „poseban postupak u okviru skraćenog postupka“ (Pavišić, 2011: 929). Novele ZKP iz 2013. godine odustalo se od razlike između redovnog i skraćenog krivičnog postupka, te je krivični postupak jedinstveno regulisan (Đurđević, 2013: 321). Posle ovih izmena treći deo ZKP Hrvatske nosi naziv „Posebni postupci“, a postupak izdavanja kaznenog naloga postao je samo jedan o tih postupaka.

vode skraćeni postupci, tako da on postaje redovni (opšti) krivični postupak, dok se sadašnji redovni (opšti) krivični postupak time pretvara u poseban postupak (Grubač, 2011: 511). Ovakva situacija zahteva temeljnu reformu sistematike krivičnoprocesnog kodeksa, gde bi dominantno mesto zauzeo sadašnji skraćeni postupak (Grubač, 2011: 511). Tek u tako ustrojenom ZKP mogla bi se bespogovorno prihvatiti teza da ročište za izricanje krivične sankcije predstavlja poseban krivični postupak, odnosno posebnu krivičnoprocesnu formu, a ne modalitet skraćenog postupka. Izneto zapažanje, prema tome, zasnivamo na normativnim rešenjima i stanju u srpskom krivičnoprocesnom zakonodavstvu.

3. Priroda ročišta za izricanje krivične sankcije i njegova obeležja

Predmetno ročište se pojašnjava kao pojednostavljena forma postupanja u krivičnim stvarima, čija osnovna karakteristika se ogleda u izostanku glavnog pretresa, čime ovaj postupak biva još kraći i efikasniji od skraćenog krivičnog postupka (Bejatović, 2014: 520), odnosno kao „veoma uprošćena“ i „maksimalno skraćena“ procesna forma koja se svodi na krivično sankcionisanje bez održavanja glavnog pretresa (Škulić, 2017: 462). Rečeno je da pojedini teoretičari nazivaju ovaj postupak mandatnim krivičnim postupkom, jer odražava njegove obrise. Naime, „mandatni postupak se ogleda u tome što sud na predlog javnog tužioca, a na osnovu uvida u prethodni prikupljeni pismeni materijal, van glavnog pretresa i najčešće bez ličnih kontakata sa strankama,⁶ izdaje nalog za kažnjavanje okrivljenog, koji u slučaju neosporavanja (najčešće izostankom blagovremenog prigovora ovlašćenog lica) postaje definitivni i izvršan, upodobljavajući se sa pravnosnažnom presudom“ (Brkić, 2011: 401).

Uzimajući u obzir navedena shvatanja, relevantene odredbe ZKP,⁷ kao i odgovarajuće argumente iznete u prethodnim delovima ovog rada, moglo bi se za-

6 Prema rešenju prihvaćenom u našem ZKP, postoji odgovarajući kontakt između suda i stranaka. Naime, na ročište za izricanje krivične sankcije se pozivaju stranke i branilac, s tim da se optuženi upozorava da se, u slučaju njegovog nedolaska ako je uredno obavešten ili, kada odbrana nije obavezna, nedolaska branioca na ročište, ročište ima održati (član 515 stav 2 ZKP).

7 Za afirmisanje pojednostavljenije krivičnoprocesne forme u vidu kaznenog naloga, odnosno ročišta za izricanje krivične sankcije, od značaja je Preporuka Komiteta ministara Saveta Evrope, R. Br. (87) 18, u vezi sa pojednostavljenjem krivičnog pravosuđa iz 1987. godine. U Preporuci je u vezi sa predmetnim institutom propisano: „1. U slučaju dela koja su manja usled okolnosti slučaja kada se čini da su činjenice slučaja poznate i da izgleda izvesnim da je optuženo lice ono lice koje je počinilo delo, može se pribeci pojednostavljenim procedurama, tj. procedurama u pisanoj formi koje sprovodi sudski organ bez saslušanja i donošenju odluka koje su istovetne s presudama, na primer postupak kaznenog naloga. 2. Kazneni nalog treba da sadrži elemente koji su neophodni da se optuženi valjano obavesti o posledicama svog prihvatanja. To mu treba saopštiti na jasan i definitivni način, te da se zainteresovanom licu omogućiti razuman rok da uzme pravni savet ako to želi. 3. Sankcije koje se

ključiti da ročište za izricanje krivične sankcije po svojoj prirodi predstavlja jednu uprošćenu ili pojednostavljenu vrstu krivičnog postupka (ili krivičnoprocesnu formu), preciznije svojevrstu simplifikovanu modifikaciju skraćenog krivičnog postupka, namenjena pre svega za lakša, eventualno i za srednje teška krivična dela, koja u činjeničnom smislu nisu složena, gde sud na zahtev javnog tužioca, bez sprovođenja glavnog pretresa, a po okončanju posebnog ročišta, ukoliko smatra da je zahtev osnovan, donosi odluku o *causi criminalis* i u granicama predviđenim zakonom optuženom izriče odgovarajuću krivičnu sankciju, uz mogućnost da optuženi prigovorom protiv sudske odluke inicira sprovođenje glavnog pretresa u kojem bi se na redovan način raspravila optužba za krivično delo za koje se tereti, a u slučaju da prigovor izostane, donetom odlukom se definitivno rešava krivična stvar.

Na ovom mestu izdvojicemo sledeća obeležja ove krivičnoprocesne forme:

a) Pre svega, ista nije podobna da se u njoj „presude“ sva krivična dela, već samo ona koja se smatraju lakšim, eventualno srednje teškim.⁸ Ovde se misli na tzv. apstraktnu težinu krivičnog dela, izraženu kroz propisanu kaznu.

b) Ročište za izricanje krivične sankcije može se odrediti (i održati) *samo na osnovu zahteva javnog tužioca* (član 512 stav 1 ZKP). Privatni tužilac nije ovlašćen da uz privatnu tužbu stavi ovaj zahtev.⁹ Za slučaj skraćenog postupka po privatnoj tužbi, ZKP je predvideo i određena posebna pravila (član 505). Imajući u vidu ustrojstvo krivičnog postupka prema ZKP, oštećeni kao tužilac se može javiti tek ako javni tužilac odustane od optužbe od trenutka „njegov stupanja na pravnu snagu“, a to je u skraćenom postupku od određivanja pa do završetka glavnog pretresa odnosno ročišta za izricanje krivične sankcije po podnetom optužnom predlogu (Brkić, 2013: 229).¹⁰ Prema tome, oštećeni kao tužilac nikada svojom optužbom ne inicira krivični postupak, već dolazi na mesto javnog tužioca koji je podneo op-

izriču postupkom kaznenog naloga treba da budu ograničene na novčane sankcije i oduzimanje prava, a da isključuju zatvorske kazne. 4. Pristanak optuženog na kazneni nalog može biti izričit i prećutan i treba sam po sebi da nalog učini istovetnim s presudom koja se donese na uobičajen način sa svim zakonskim posledicama (primena načela *ne bis in idem*, mogućnost izvršenja, unošenje u kriminalnu evidenciju). 5. Nepristankom optuženog na kazneni nalog, za šta ne treba da navodi razloge, treba da nalog ipso facto učini ništavim i da proizvede potrebu za pribegavanjem uobičajenom postupku, a da se ne primenjuje zabrana *reformatio in peius*“. Preporuka R. Br. (87) 18, Komiteta ministara zemljama članicama u vezi sa pojednostavljenjem krivičnog pravosuđa, http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2008_01/t01_0168.htm (04.07.2021.)

8 Tako Roksin i Šineman navode da postupak izdavanja kaznenog naloga u Nemačkoj predstavlja „najvažniju vrstu postupka za kažnjavanje jednostavnog, manjeg i srednjeg kriminaliteta“ (Roxin, Schünemann, 2014: 532); ističe se da je ova procesna forma po svojoj prirodi namenjena „brzom provođenju i završetku postupka za lakša krivična djela“ (Sijerčić-Čolić, 2008: 164).

9 Specifično rešenje, prema verziji koja nam je dostupna, predviđa ZKP Italije. Naime, zahtev za izdavanje kaznenog naloga pože podneti državni (javni) tužilac ne samo za krivična dela koja se gone po službenoj dužnosti, već i po privatnoj tužbi, ako privatni tužilac u svom aktu nije naveo da se tome protivi (član 459 ZKP Italije).

10 Vidi član 7 stav 1 tačka 4 i član 497 u vezi člana 52 ZKP.

tužbu koja je „prekontrolisana“ od strane suda, pa je tek nakon toga od iste odustao. Zbog toga on ne može staviti zahtev da se održi ročište za izricanje krivične sankcije, kao što „izvorno“ ne može podneti optužni predlog. Međutim, zamislivo je da je javni tužilac stavio u optužnom predlogu zahtev da se održi ročište za izricanje krivične sankcije, da je po tom zahtevu sud odredio predmetno ročište (član 515 ZKP), ali da je nakon toga javni tužilac odustao od optužbe. Čini se da ne postoji smetnja da se oštećeni kao tužilac, na osnovu člana 497 u vezi člana 52 ZKP, preuzimanjem gonjenja, pojavi na već određenom ročištu za izricanje krivične sankcije sa ovlašćenjima koja su predviđena za tu situaciju (član 516 stav 1 ZKP).

c) U skladu sa prethodno rečenim, sud nikada po službenoj dužnosti ne određuje (i ne održava) ročište za izricanje krivične sankcije, već na *zahtev* javnog tužioca. Ovaj zahtev ne predstavlja vrstu optužbe u krivičnom postupku u smislu člana 2 stav 1 tačka 10 ZKP, već samo mogući, fakultativni element optužnog predloga (član 500 stav 3 ZKP).

d) Ročište za izricanje krivične sankcije *nikada ne predstavlja obaveznu procesnu formu*. Nju javni tužilac može zahtevati ukoliko su ispunjeni zakonski uslovi, ali ni tada nije dužan to da učini. Takođe, sud nije dužan da odredi ovo ročište iako ga je javni tužilac predložio, već može narediti glavni pretres. Naravno, ZKP je postavio uslove kada se određuje ročište, a kada glavni pretres. Međutim, ti uslovi su takvi da od ocene postupajućeg sudije zavisi da li će postupati prema ovoj uprošćenoj formi. Sud uvek može narediti glavni pretres ukoliko smatra da prikupljeni dokazi nisu dovoljni za odlučivanje (član 514 stav 1 tačka 3 ZKP).

e) Iz naziva ove pojednostavljene procesne forme proizlazi da ona podrazumeva održavanje *posebnog ročišta*. Ročište predstavlja tačno određeno mesto i vreme (određeno danom i satom) za preduzimanje odgovarajuće procesne radnje (Grubač, 2014: 79). Postojanje ovog ročišta nagoveštava da i u ovom postupku postoji kontradiktornost, međutim, ona je svedena na minimum. Samo ročište je praćeno manjim formalnostima nego što je to slučaj sa glavnim pretresom.

f) Da bi sud prihvatio zahtev javnog tužioca, potrebno je da se *ne radi o složenim predmetima i da prikupljeni dokazi ne iziskuju potrebu održavanja glavnog pretresa*. To nadalje znači da u trenutku kada se podnosi zahtev za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije moraju postojati relevantni dokazi. Ovi dokazi se pribavljaju tokom predistražnog postupka (čl. 287 i 289 stav 4 ZKP), odnosno kada javni tužilac preduzima određene dokazne radnje pre podnošenja optužnog predloga (član 499 stav 2 ZKP).

g) Ukoliko je sud udovoljio zahtevu javnog tužioca, te je sproveo ročište koje je okončano osuđujućom presudom, optuženi ima pravo da posebnim pravnim sredstvom, *prigovorom*, inicira glavni pretres u kome će se na način uobičajen za krivični postupak raspraviti optužba koja je podneta protiv njega.

h) Za slučaj da je prigovor optuženog izostao, donetom odlukom suda se definitivno, tj. pravnosnažno rešava krivična stvar. *Pravnosnažna sudska odluka doneta nakon održanog ročišta za izricanje krivične sankcije po svom dejstvu je u potpunosti izjednačena sa pravnosnažnom sudskom odlukom koja je doneta po sprovedenom glavnom pretresu.*

Predmetnoj krivičnoprocesnoj formi upućuju se odgovarajući prigovori: da se kazne izriču ishitreno, bez odgovarajuće mogućnosti za okrivljenog da iznese svoje stanovište; da se prekršioc i različiti razloga (ravnodušnost, uznemirenost, neznanje) ne štite od nepravednih kazni; da se krivcu ovim postupkom dovoljno ne predočava ozbiljnost njegovog krivičnog dela; da postoji opasnost da državni tužilac i sud pristupe ovom postupku samo radi uštede u poslu (radu); da se namerno izriču niske kazne da bi se sprečio prigovor okrivljenog (Roxin, C., Schünemann, B., 2014: 533). Iako su mnogi od ovih prigovora osnovani, opravdanje za postupak izdavanja kaznenog naloga (tj. ročište za izricanje krivične sankcije) nalazi se u tome što postoji veliki broj bagatelnih krivičnih dela, kojima bi pravosuđe bilo potpuno preplavljeno ako bi u svakom slučaju trebalo održati glavni pretres, što bi se loše odrazilo na postupanje u predmetima složenih i teških delikata kod kojih je potrebno vreme za njihovo brižljivo razjašnjenje (Roxin, C., Schünemann, B., 2014: 533). Prema tome, opravdanje ovog postupka leži u odgovarajućim kriminalnopolitičkim razlozima, koji su motivisani potrebom rasterećenja rada pravosudnih organa (suda i javnog tužilaštva) te brzom i efikasnom postupanju u sferi lakšeg i srednjeg kriminaliteta u onim slučajevima koji činjenično (sa stanovišta dokaza) nisu sporni.

4. Zahtev za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije

Kako je rečeno, ročište za izricanje krivične sankcije može biti određeno samo ukoliko je javni tužilac u svom optužnom predlogu zahtevao da se takvo ročište održi/ zakaže (član 500 stav 3 i član 512 stav 1 ZKP).¹¹ Navedeno je i da ovaj zahtev nema samostalnu prirodu, već se smatra fakultativnim elementom optužnog predloga, kao optužbe po osnovu koje se vodi skraćeni krivični postupak.

Ipak, može se postaviti pitanje da li predmetni zahtev treba da bude poseban podnesak uz optužni predlog, ili da bude sastavni deo optužnog predloga. Iz odredba člana 500 stav 3 i člana 512 stav 1 ZKP stiče se utisak da je zahtev „inkorporiran“ u optužni predlog. To znači da javni tužilac podnosi samo jedan podnesak sudu – optužni predlog koji u sebi sadrži zahtev da se održi ročište za izricanje krivične sankcije.

¹¹ U članu 500 stav 3 ZKP stoji formulacija „zahtev da se zakaže ročište za izricanje krivične sankcije“, a u članu 512 stav 1 formulaciju „ zahtev za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije“.

Međutim, moguće je da sud ne udovolji zahtevu javnog tužioca, tako da ne odredi ročište za izricanje krivične sankcije, već glavni pretres (član 514 stav 1 ZKP). U tom slučaju, postupajući sudija dostavlja okrivljenom i njegovom braniocu, uz poziv za glavni pretres, i prepis optužnog predloga bez zahteva za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije (član 514 stav 2 ZKP). Iz navedenog se može steći utisak da zahtev za određivanje ročišta za izricanje krivične sankcije predstavlja poseban podnesak koji se sudu prilaže uz optužni predlog. Ipak, iz pažljive analize odredbe člana 514 stav 2 ZKP je jasno da postupajući sudija ne dostavlja okrivljenom i braniocu optužni predlog, već „prepis“ optužnog predloga.¹² Prema tome, predmetni zahtev je ipak sastavni deo optužnog predloga, a ne poseban podnesak. Na taj način se stvara obaveza za sud da sačini prepis optužnog predloga. Racionalnije bi bilo da je zakonodavac predvideo da se zahtev za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije dostavlja sudu kao poseban podnesak, čime bi se izbegla obaveza sačinjavanja „preписа“ optužnog predloga, ukoliko sud nađe da nema mesta da se ovom zahtevu udovolji, već da je potrebno da se glavni pretres održi. Držimo da ne bi imalo smetnje i da javni tužilac podnese zahtev da se odredi ročište za izricanje krivične sankcije kao poseban podnesak uz optužni predlog.

Ako je javni tužilac u svom optužnom predlogu (koji mora sadržati elemente iz člana 500 ZKP) stavio zahtev za određivanje ročišta za izricanje krivične sankcije, može predložiti sudu da izrekne (član 512 stav 3 ZKP):

a) ako je okrivljeni učinio krivično delo za koje je kao *glavna kazna propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine*: kaznu zatvora u trajanju do jedne godine, novčanu kaznu do stoosamdeset dnevnih iznosa, odnosno do trista hiljada dinara, kaznu rada u javnom interesu do dvesta četrdeset časova, kaznu oduzimanja vozačke dozvole u trajanju do jedne godine, uslovnu osudu sa utvrđivanjem kazne zatvora do godinu dana ili novčane kazne do stoosamdeset dnevnih iznosa, odnosno do trista hiljada dinara i vremenom proveravanja do tri godine, uz mogućnost stavljanja okrivljenog pod zaštitni nadzor ili sudsku opomenu (član 512 stav 3 tačka 2 ZKP);

b) ako je okrivljeni *priznao da je učinio krivično delo za koje je propisana kazna zatvora do pet godina*: kaznu zatvora u trajanju do dve godine, novčanu kaznu do dvesta četrdeset dnevnih iznosa odnosno do petsto hiljada dinara ili uslovnu osudu sa utvrđivanjem kazne zatvora do jedne godine ili novčane kazne do stoosamdeset dnevnih iznosa, odnosno do trista hiljada dinara i vremenom proveravanja do pet godina (član 512 stav 3 tačka 2 ZKP).

12 Prema članu 499 stav 4 ZKP optužni predlog se podnosi u potrebnom broju primeraka za sud i okrivljenog. U navedenom slučaju, optužni predlog je sačinjen sa zahtevom za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije. Podnet je u dovoljnom broju primeraka. Međutim, sud ne određuje ročište, već glavni pretres, čime stvara sebi obavezu da okrivljenom i braniocu dostavi prepis optužnog predloga koji neće sadržati predmetni zahtev.

Iz navedenog proizlazi da je zakonodavac gradirao krivična dela za koje se može primeniti ova krivičnoprocesna forma. U prvom slučaju reč je o krivičnim delima sa propisanom novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine (uslovno rečeno lakša krivična dela), a u drugom o krivičnim delima za koje je propisana kazna zatvora do pet godina (uslovno rečeno teža krivična dela). Za primenu odredaba ovog postupka kod težih krivičnih dela *neophodno je priznanje okrivljenog*. Priznanje nije uslov za primenu odredaba ovog postupka u slučaju lakših krivičnih dela (Brkić, 2013: 245-246; Grubač, 2014: 216-217).

Treba napomenuti da neke krivične sankcije koje javni tužilac može predložiti sudu u smislu člana 512 stav 3 ZKP nisu saobrazne sa odredbama Krivičnog zakonika (KZ).¹³ Naime, predviđeno je da javni tužilac može predložiti sudu, između ostalog, uslovnu osudu sa utvrđenom novčanom kaznom. Međutim, prema članu 66 KZ može se usloviti samo kazna zatvora, ne i novčana kazna. S obzirom na očiglednu koliziju odredaba KZ i ZKP po ovom pitanju, primat svakako treba dati odredbama KZ, što znači da eventualni predlog javnog tužioca da se izrekne uslovna osuda sa utvrđenom novčanom kaznom sud ne bi smeo da prihvati (Delibašić, Kostić, 2020: 321). U tom delu potrebno je uskladiti odredbe ZKP sa KZ.

5. Uslovi za stavljanje zahteva za izricanje krivične sankcije

Javni tužilac može u svom optužnom predlogu staviti zahtev da se održi ročište za izricanje krivične sankcije ukoliko su ispunjeni odgovarajući zakonski uslovi. Pre svega, *mora se raditi o krivičnim delima za koja se kao glavna kazna može izreći novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina* (u pitanju je formalni uslov – član 512 stav 1 ZKP). Imajući u vidu da se kao podnosilac zahteva javlja samo javni tužilac, mora se raditi o krivičnom delu koje se goni po službenoj dužnosti.¹⁴

Javni tužilac može staviti predmetni zahtev *ako smatra da na osnovu složenosti predmeta i prikupljenih dokaza, a naročito usled hapšenja okrivljenog pri izvršenju krivičnog dela ili priznanja da je učinio krivično delo, održavanje glavnog pretresa nije potrebno* (član 512 stav 2 ZKP – reč je o materijalnom uslovu). U tom smislu ZKP nepotrebnost održavanja glavnog pretresa „povezuje sa složnošću predmeta i prikupljenim dokazima, pri čemu naročito izdvaja činjenicu flagrantnosti (hapšenje okrivljenog pri izvršenju krivičnog dela) i prizna-

13 Krivični zakonik - KZ, *Službeni glasnik RS*, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019.

14 Otuda se ne bi mogao podneti ovaj zahtev za krivična dela uvrrede (član 170 KZ), lake telesne povrede (član 122 stav 1 KZ) narušavanje nepovredivosti stana (član 139 stav 1 KZ) i za druga krivična dela koja se gone *ex privato*, iako prema apstraktnoj težini ispunjavaju uslov, iz prostog razloga što privatni tužilac nije legitimisan da postupa u ovoj krivičnoprocesnoj formi.

nje okrivljenog. Iz načina njihovog formulisanja proizlazi da oni ne moraju biti bezuslovno ispunjeni, odnosno da dovoljnost dokazne građe može biti obezbeđena i na druge načine“ (Brkić, 2011: 408). Međutim, za „teža“ krivična dela koja potpadaju pod mogućnost ove upošćene procesne forme (za koja je propisana kazna zatvora preko tri, a do pet godina), neophodno je priznanje okrivljenog. Iz formulacije člana 512 stav 3 tačka 1 ZKP proizlazi da mora postojati priznanje okrivljenog u trenutku kada je podnet zahtev javnog tužioca za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije, jer se isti podnosi „ako je okrivljeni priznao da je učinio krivično delo za koje je propisana kazna zatvora do pet godina“. Priznanje okrivljenog bi za potrebe ročišta za izricanje krivične sankcije moglo biti pribavljeno prema pravilima o saslušanju u predistražnom postupku na osnovu člana 289 stav 4 ZKP ili saslušanjem prilikom preduzimanja određenih dokaznih radnji pre podnošenja optužnog predloga na osnovu člana 499 stav 2 ZKP.

6. Struktura postupka povodom ročišta za izricanje krivične sankcije

U postupku povodom ročišta za izricanje krivične sankcije mogu se identifikovati sledeće faze: 1) *ispitivanje optužnog predloga koji sadrži zahtev za održavanje predmetnog ročišta*, 2) *tok ročišta*, 3) *okončanje ročišta* i 4) *pobijanje odluke donete na ročištu*. S obzirom da ova procesna forma predstavlja modifikaciju skraćenog krivičnog postupka, po optužnom predlogu koji sadrži ovaj zahtev postupa sudija pojedinac (član 22 stav 1 ZKP).

1) Kada javni tužilac podnese optužni predlog koji u sebi sadrži zahtev za određivanje ročišta za izricanje krivične sankcije, postupajući sudija je dužan da, prvo, *ispita valjanost same optužbe* (optužnog predloga), a *potom zahteva kojim se inicira ova uprošćena procesna forma*.¹⁵ U tom smislu sudija koji postupa dužan je da ispita da li: a) je optužni predlog propisno sastavljen, b) je nadležan, c) je potrebno bolje razjašnjenje stanja stvari da bi se ispitala osnovanost optužnog akta i d) postoje razlozi za odbacivanje ili odbijanje optužnog predloga.

Ukoliko sudija pojedinac negativno odgovori na neko od prethodnih pitanja doneće jednu od sledećih odluka: a) rešenje kojim odbacuje (nepropisno sastavljeni) optužni predlog (član 504 stav 1 u vezi člana 501 stav 2

15 Odredba člana 513 stav 1 ZKP glasi: „Ako ne donese nijedno od rešenja iz člana 504. stav 1. ovog zakonika, sudija će odmah po prijemu optužnog predloga ispitati da li je zahtev za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije podnet u skladu sa uslovima iz člana 512. ovog zakonika“. Navedeni član 504 stav 1 ZKP upućuje na odluke koje se donose povodom ispitivanja optužnog predloga.

ZKP),¹⁶ b) rešenje kojim se oglašava nenadležnim (član 504 stav 1 u vezi člana 501 stav 4 ZKP), c) obavestiće neposredno višeg javnog tužioca da u ostavljenom roku nisu preduzete određene dokazne radnje (član 504 stav 1 u vezi člana 501 stav 7 ZKP), d) rešenje kojim odbacuje optužni predlog (usled razloga koji privremeno sprečavaju gonjenje - član 504 stav 1 u vezi člana 502 ZKP),¹⁷ ili e) rešenje kojim odbija optužni predlog (član 504 stav 1 u vezi člana 503 ZKP).¹⁸ Ove odluke, prema tome, sprečavaju ispitivanje zahteva za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije. Tek ukoliko postupajući sudija nije doneo neku od navedenih odluka ispitaće da li je predmetni zahtev podnet u skladu sa uslovima iz člana 512 ZKP, a o kojima je bilo reči u prethodnom izlaganju.

Po ispitivanju zahteva za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije postupajući sudija će *odrediti ili glavni pretres ili ročište za izricanje krivične sankcije* (član 513 stav 2 ZKP). U prvom slučaju sudija ne udovoljava zahtevu javnog tužioca. U drugom slučaju se uslovno udovoljava predmetnom zahtevu, s obzirom da se ročište za izricanje krivične sankcije ne mora nužno završiti presudom kojom se udovoljava zahtevu javnog tužioca, jer iz tog ročišta može proizići glavni pretres.

Do određivanja glavnog pretresa doći će ukoliko sudija nađe da: a) se zahtev ne odnosi na krivično delo iz člana 512 stav 1 ZKP – tj. krivično delo za koje je propisana novčana kazna ili zatvor do pet godina, a koje se goni po službenoj dužnosti; b) je u zahtevu predloženo izricanje kazne ili krivične sankcije koja nije dopuštena po članu 512 stav 3 ZKP, odnosno koja po krivičnom zakonu nije dopuštena;¹⁹ c) složenost predmeta i prikupljeni dokazi ukazuju na potrebu održavanja glavnog pretresa. Ukratko, do glavnog pretresa dolazi ukoliko nisu ispunjeni uslovi za izricanje krivične sankcije na posebnom ročištu. Rečeno je da sudija uz poziv za glavni pretres dostavlja okrivljenom i njegovom braniocu prepis optužnog predloga, bez zahteva za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije. Glavni pretres se određuje naredbom, u kojoj se navodi dan, čas i mesto njegovog održavanja (član 514 ZKP).

16 Ovo rešenje će doneti ukoliko je prethodno vratio optužni predlog javnom tužiocu, radi ispravljanja nedostataka, u roku od 3 dana (rok može biti produžen), ali je on ostavljeni rok propustio (član 501 stav 1 ZKP).

17 Ovo rešenje postupajući sudija donosi ako ustanovi da nema zahteva ovlašćenog tužioca, potrebnog predloga ili odobrenja za krivično gonjenje, ili da postoje druge okolnosti koje privremeno sprečavaju gonjenje.

18 U pitanju su razlozi iz člana 308 ZKP. Rešenje o odbijanju se donosi ako: a) delo koje je predmet optužbe nije krivično delo, a nema uslova za primenu mere bezbednosti; b) je krivično gonjenje zastarelo ili je delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili postoje druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje; c) nema dovoljno dokaza za optuženje.

19 Pri tome treba voditi računa o koliziji između ZKP i KZ o kojoj je bilo reči.

Ako se postupajući sudija složi sa zahtevom za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije, naredbom određuje dan, čas i mesto održavanja ovog ročišta. Ročište se održava u roku od 15 dana od dana donošenja naredbe. Na njega se pozivaju stranke i branilac, a uz poziv se optuženom i njegovom braniocu dostavlja i optužni predlog. U pozivu će se optuženi upozoriti da se u slučaju njegovog nedolaska, ako je uredno obavešten, ili nedolaska branioca, kada odbrana nije obavezna, ročište ima održati. Poziv optuženom mora se dostaviti tako da između dana dostavljanja poziva i dana održavanja ročišta ostane najmanje pet dana (član 515 ZKP).

2) U skladu sa prethodnim, ročištu mora prisustvovati javni tužilac, dok prisustvo optuženog i njegovog branioca nije nužno, odnosno njihov nedolazak, pod uslovom da su uredno pozvani, ne sprečava održavanje ročišta. Kako se ističe, „procesna 'svedenost' ročišta za izricanje krivične sankcije ogleda se u nastupu javnog tužioca“ (Ilić i dr., 2013: 1080). Ročište počinje sažetim izlaganjem javnog tužioca o dokazima kojima raspolaže i o vrsti i meri krivične sankcije čije izricanje predlaže. Ističe se i da bi javni tužilac trebalo, iako se u zakonu to izričito ne navodi, da navede i krivično delo za koje optuženog tereti (Ilić i dr., 2013: 1080). Nakon izlaganja javnog tužioca sudija poziva optuženog, ako je prisutan, da se izjasni i upozorava ga na posledice saglašavanja sa navodima javnog tužioca, a naročito da ne može podneti prigovor i izjaviti žalbu protiv prvostepene presude (član 516 ZKP). Na ovaj način je obezbeđenja neka „minimalna“ kontradiktornost – optuženom se „predočavaju“ raspoloživi dokazi, te vrsta i mera krivične sankcije, a isti ima prava da se o tome izjasni i eventualno da se saglasi sa zahtevom. Međutim, na njemu se ne izvode dokazi i to je ono po čemu se ono razlikuje od glavnog pretresa (Brkić, 2011: 420). Ima mišljenja da bi na ovom ročištu postupajući sudija bio dužan da sasluša optuženog, te da u tom smislu treba tumačiti formulaciju „sudija poziva optuženog da se izjasni“ (Grubač, 2014: 218).²⁰ Čini se, međutim, da način na koji je koncipirano predmetno ročište isključuje saslušanje optuženog, jer je u pitanju dokazna radnja čijim preduzimanjem bi se ono, na neki način, pretvorilo u svojevrstan glavni pretres. Pri tome, u odredbi se govori o optuženom, pa ukoliko bi se prihvatilo potonje mišljenje to bi značilo da bi optuženi iznosio svoju odbranu i bio ispitan shodno čl. 397 i 398 ZKP,²¹ čime bi ročište za izricanje krivične sankcije dobilo konture glavnog

20 ZKP/2001 je izričito propisivao da se u postupku kažnjavanja pre glavnog pretresa okrivljeni sasluša (član 451 stav 2). Rešenje kao u našem ZKP/2001 sadrži crnogoraski ZKP (član 463 stav 2). Nemački ZKP, međutim, u članu 407 stav 3 propisuje da u postupku izdavanja kaznenog naloga saslušanje optuženog od strane suda nije potrebno.

21 Član 397 stav 2 ZKP predviđa da optuženi svoju odbranu iznosi prema pravilima koja po ZKP važe za njegovo saslušanje.

pretresa. Pri tome, u odeljku posvećenom ročištu za izricanje krivične sankcije se ne upućuje na shodnu primenu odredaba o glavnom pretresu, kao što se to čini povodom nekih drugih ročišta,²² tako da je procedura u ovom slučaju manje formalna od glavnog pretresa. U odsustvu izričite odredbe ZKP po kojoj je sudija dužan da sasluša optuženog trebalo bi uzeti da uloga optuženog korespondira sa predstavljenom ulogom javnog tužioca, koja se „u suštini svodi na izjašnjenje da li se saglašava sa navodima javnog tužioca“ (Ilić i dr., 2013: 1080).

3) Postupajući sudija odmah po okončanju ročišta za izricanje krivične sankcije donosi ili osuđujuću presudu ili naredbu o određivanju glavnog pretresa (član 517 stav 1 ZKP). Ovim odlukama se, prema tome, okončava posebno ročište za izricanje krivične sankcije, ali ne i nužno krivični postupak. U tom smislu, ročište za izricanje krivične sankcije može se okončati *meritorno*, kada se donosi osuđujuća presuda, ili *formalno*, kada se donosi naredba o određivanju glavnog pretresa.

Osuđujuća presuda²³ se donosi ako se: 1) optuženi saglasio sa predlogom javnog tužioca iznetim na ročištu, ili 2) optuženi nije odazvao na poziv za ročište (član 517 stav 2 ZKP). Ako se optuženi na ročištu nije saglasio sa predlogom javnog tužioca ili ako sudija nije prihvatio predlog javnog tužioca, onda naredbom određuje dan, čas i mesto održavanja glavnog pretresa (član 517 stav 3 stav 2 ZKP). Nedolazak uredno pozvanog branioca, u slučaju obavezne odbrane,²⁴ ne rezultira donošenjem osuđujuće presude, već neodržavanjem ročišta (Ilić i dr., 2013: 1081). Upitno je u ovom slučaju da li se određuje novo ročište za izricanje krivične sankcije ili, pak, glavni pretres.

ZKP nije predvideo neka posebna pravila o sadržini osuđujuće presude koja se donosi po okončanju predmetnog ročišta.

4) Osuđujuća presuda se dostavlja strankama i braniocu. Optuženi i njegov branilac mogu u roku od osam dana od dana dostavljanja *podneti prigovor*²⁵ protiv osuđujuće presude koja je doneta usled nedolaska optuženog na ročište. Ako

22 Na primer, član 345 stav 4 ZKP propisuje da se na pripremno ročište shodno primenjuju odredbe o glavnom pretresu, osim ZKP nije drugačije odredio.

23 Prema ZKP/2001 se donosilo rešenje o kažnjavanju. Takva situacija je u crnogorskom ZKP. Prema ZKP Hrvatske presudom se izdaje kazneni nalog, te je i precizirano šta ovakva presuda treba da sadrži (član 541).

24 U ovom postupku se obavezna odbrana nikada ne može javiti u vezi sa apstraktnom težinom krivičnog dela, s obzirom da je obavezna odbrana po tom kriterijumu predviđena za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora od osam godina ili teža kazna. Obavezna odbrana bi, prema tome, mogla biti po osnovu nekih drugih kriterijuma (na primer, ako je okrivljeni nem, gluv, slep ili nesposoban da se sam uspešno brani; ako mu je određeno zadržavanje, zabrana napuštanja stana ili pritvor i sl.).

25 I ZKP/2001, kao i krivičnoprocesni kodeksi drugih zemalja (Hrvatska, Nemačka) predviđaju prigovor kao pravno sredstvo za pobijanje sudske odluke/kaznenog naloga. ZKP Crne Gore predviđa da se odluka suda pobija žalbom.

protiv presude ne bude podnet prigovor, ona postaje pravnosnažna (član 518 st. 1, 2 i 5 ZKP). Prigovor nije dopušten ukoliko je osuđujuća presuda doneta zbog toga što se optuženi saglasio sa predlogom javnog tužioca iznetim na ročištu za izricanje krivične sankcije.

Postupajući sudija može odbaciti prigovor ukoliko je isti neblagovremen ili nedozvoljen. Protiv rešenja o odbačaju dopuštena je žalba o kojoj odlučuje vanpretresno veće. Ako sudija ne odbaci prigovor, naredbom će odrediti dan, čas i mesto održavanja glavnog pretresa po optužnom predlogu javnog tužioca. Na glavnom pretresu sudija nije vezan za predlog javnog tužioca u pogledu vrste i mere krivične sankcije koja je navedena u optužnom predlogu (član 500 stav 1 tačka 6 ZKP), niti zabranom *reformatio in peius* iz člana 453 ZKP (član 518 st. 3 i 4 ZKP).

Ovde treba naglasiti da prigovor protiv presude donete na predmetnom ročištu nije pravni lek, jer se „ne izjavljuje zbog činjeničnih ili pravnih nedostataka sudske odluke i sledstveno tome, zato što izostaje poseban postupak ispitivanja njegove osnovanosti od strane suda pravnog leka“ (Brkić, 2011: 403). Reč je o posebnom pravnom sredstvu čijim se usvajanjem, kako ističu pojedini autori, „postupak vraća u "vraća" u formu skraćenog postupka (Škulić, Bugarski, 2015: 549). Otuda prigovor „ne mora biti obrazložen, a i ako jeste, sud se ne upušta u pitanje njegove osnovanosti, već je dužan da zakaže glavni pretres“ (Brkić, 2011: 403).

7. Zaključna razmatranja

U tabeli koja sledi predstavljeni se podaci Republičkog javnog tužilaštva o broju podnetih zahteva za određivanje ročišta za izricanje krivične sankcije, za period od 2015. do 2020. godine.

Godina	Broj optužnih predloga	Broj zahteva za određivanje ročišta za izricanje krivične sankcije
2020. ²⁶	30849	894
2019. ²⁷	35779	1226

26 Statistički izveštaj o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2020. godini, 32 (tekst izveštaja se nalazi u publikaciji: *Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2020. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2021, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.).

27 Statistički izveštaj o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2019. godini, 32 (tekst izveštaja se nalazi u publikaciji: *Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2019. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2020, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.).

2018. ²⁸	36464	777
2017. ²⁹	34633	483
2016. ³⁰	36286	422
2015. ³¹	33177	809

Treba napomenuti da se druga kolona tabele ne odnosi na ukupan broj optužbi, već samo na ukupan broj podnetih optužnih predloga, kao optužnih akata kojima se inicira skraćeni postupak. Iako se zahtev za određivanje ročišta za izricanje krivične sankcije ne može postaviti u svim skraćenim krivičnim postupcima, može se zaključiti da je njihov udeo u ukupnom broju skraćenih postupaka skroman, kreće se od nekih 1,16% tokom 2016., pa do 3,42% tokom 2019. godine. Ako se uzme u obzir da se predmetni zahtev može postaviti samo uz optužne predloge za koje je kao maksimalna kazna propisana kazna zatvora do pet godina, taj udeo je verovatno veći, mada ne nešto značajno. S druge strane, u Hrvatskoj je udeo kaznenog naloga u ukupnom broju optužbi (optužnica i optužnih predloga) prilično velik. U periodu od 2009. do 2014. godine kretao se od 22,70% do čak 53,74%, odnosno u apsolutnim brojevima od 5573 do 9570 slučajeva (vid. tabelu broj 1 u: Bonačić, 2015: 188). Neki nemački autori navode da se u toj zemlji putem kaznenog naloga izvršavaju dve trećine svih osuđujućih presuda (Roxin, Schünemann, 2014: 533).

Poznato je da nove ideje u pravu teško zaživljavaju u praksi. Međutim, brojni drugi instituti, prema kojima su praktičari izvesno vreme imali otklon, danas se široko primenjuju. Pre svega tu mislimo na načelo oportuniteta krivičnog gonjenja koje je prema punoletnim učinocima uvedeno takođe 2001. godine, kao i sporazum o priznanju krivičnog dela (uveden 2009. godine kao sporazum o

28 Statistički izveštaj o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2018. godini, 32 (tekst izveštaja se nalazi u publikaciji: *Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2018. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2019, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.).

29 Statistički izveštaj o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2017. godini, 32 (tekst izveštaja se nalazi u publikaciji: *Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2017. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2018, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.).

30 Statistički izveštaj o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2016. godini, 32 (tekst izveštaja se nalazi u publikaciji: *Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2016. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2017, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.).

31 Statistički izveštaj o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2015. godini, 32 (tekst izveštaja se nalazi u publikaciji: *Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2015. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2016, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.).

priznanju krivice). Otuda bi trebalo ispitati „razloge na terenu“ zbog kojih se ova procesna forma češće ne primenjuje.

Zakonska regulativa ročišta za izricanje krivične sankcije je solidna, mada bi se odgovarajuća pitanja mogla zakonski doraditi. Tako, nije jasno šta biva sa osuđujućom presudom ukoliko optuženi izjavi prigovor. ZKP samo propisuje da će sudija naredbom odrediti dan, čas i mesto održavanja glavnog pretresa po optužnom predlogu javnog tužioca, te da nije vezan za predlog javnog tužioca u pogledu vrste i mere krivične, kao ni zabranom *reformatio in peius*, ali ništa ne govori o sudbini osuđujuće presude. Logično bi bilo da se takva presuda *stavlja van snage*, jer se samo na taj način može „utrti“ put klasičnom krivičnom postupku (u smislu sprovođenja glavnog pretresa). Postojeća regulativa je takva da omogućava da egzistiraju dve presude – prva doneta na ročištu za izricanje krivične sankcije i druga, nakon uloženog prigovora, po sprovođenju glavnog pretresa.

Potrebno je urediti i sadržinu osuđujuće presude koja se donosi na predmetnom ročištu. Naime, njeno obrazloženje se mora odnositi na uslove koji opravdavaju uvažavanje tužiočevog zahteva.

Moglo bi se razmisliti i da se propiše da oštećeni ima prava da na predmetnom ročištu podnese imovinskopravni zahtev, ukoliko ga prethodno nije podneo (prilikom preduzimanje određenih dokaznih radnji pre podnošenja optužnog predloga). Čini se da bi ovo imalo smisla tim pre što osuđujuća presuda, prema opštim pravilima (član 424 ZKP), može sadržati i odluku o imovinskopravnom zahtevu.

U svakom slučaju, potrebno je poraditi na afirmisanju ove krivičnoprocesne forme, s obzirom da ista vodi jednom efiksnijem i ekonomičnijem postupanju u krivičnim stvarima.

Literatura

- Bejatović, S. (2014). *Krivično procesno pravo*. Beograd: Službeni glasnik.
- Brkić, S. (2010). Klasifikacija procesnih formi u krivičnom procesnom pravu Srbije. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 44(3), str. 275-303.
- Brkić, S. (2011). Povodom decenije postojanja mandatnog krivičnog postupka u Srbiji. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 45(3), str. 397-425. DOI: 10.5937/zrpfns1103397B
- Brkić, S. (2013). *Krivično procesno pravo II*. Novi Sad: Pravni fakultet u Novom Sadu.
- Bonačić, M (2015). Kritički osvrt na hrvatsko zakonodavno uređenje instituta kaznenog naloga. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 22(1), str. 185-216.

- Bubalović, T. (2013). Skraćeni kazneni postupci u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu. U: Jovanović, I., Stanisavljević M. (ur.), *Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima - regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primeni*. Beograd: OEBS-Misija u Srbiji, str. 262-287.
- Delibašić, V., Kostić, T. (2020). Pojedina sporna pitanja u vezi sa uslovnom osudom. *Crimen*, 11(3), str. 314-324. doi: 10.5937/crimen2003314D
- Đurđević, Z. (2013). Rekonstrukcija, judicijalizacija, konstitucionalizacija, europaizacija hrvatskog kaznenog postupka v. novelom ZKP/2008: Prvi dio. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 20(2), str. 315-362.
- Grubač, M. (2011). Nove ustanove i nova rešenja ZKP Srbije od 26. septembra 2011. godine. *Pravni zapisi*, 2(2), str. 467-514. DOI: 10.5937/pravzap1102467G
- Grubač, M. (2014). *Krivično procesno pravo*. Beograd: Projuris.
- Ilić, G. i dr. (2013). *Komentar Zakonika o krivičnom postupku*. Beograd: Službeni glasnik.
- Jakulin, V. (2013). Pojednostavljene forme postupanja u krivičnoprocesnom zakonodavstvu u Slovenije U: Jovanović, I., Stanisavljević, M. (ur.), *Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima - regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primeni*. Beograd: OEBS-Misija u Srbiji, str. 32-44.
- Kalajdžijev, G. i dr. (2018). *Komentar na Zakonot za krivičnata postapka*. Skopje: OEBS.
- Knežević, S. (2019): *Krivično procesno pravo – Posebni deo*. Niš: Pravni fakultet Univerziteta u Nišu.
- Krbek, I. (1962). *Pravo jugoslovenske javne uprave – III knjiga – Funkcioniranje i upravni spor*. Zagreb: Birozavod.
- Pavišić, B. (2011). *Komentar Zakona o kaznenom postupku*. (autor komentara uz Glavu XI E. Kunštek). Rijeka: Dušević&Kršovnik.
- Pihler, S. (2000). *Prekršajno pravo*. Novi Sad: Graphica Academica.
- Radulović, D. (2009). *Komentar Zakonika o krivičnom postupku Crne Gore*. Podgorica: Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore.
- Roxin, C., Schünemann, B. (2014). *Strafverfahrensrecht*. München: Beck.
- Sijerčić-Čolić, H. (2008). *Krivično procesno pravo: II knjiga – Tok redovnog krivičnog postupka i posebni postupci*. Sarajevo: Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu.
- Simović, M., Jovašević, D. (2018). *Leksikon krivičnog prava Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.
- Škulić, M. (2017). *Krivično procesno pravo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.

- Škulić, M., Bugarski, T. (2015). *Krivično procesno pravo*. Novi Sad: Pravni fakultet u Novom Sadu.
- Tassi, A. (2002). Knjiga Šesta – Posebna postupanja. U: Pavišić, B. (red.), *Talijanski kazneni postupak*. Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, str. 149-155.
- Vasiljević, T., Grubač, M. (2002). *Komentar Zakonika o krivičnom postupku*. Beograd: Službeni glasnik.
- Vujaklija, M. (1997). *Leksikon stranih reči i izraza*. Beograd: Prosveta.
- Krivični zakonik - KZ, *Službeni glasnik RS*, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019.
- Zakonik o krivičnom postupku - ZKP, *Službeni glasnik RS*, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019 i 27/2021 - odluka US.
- Zakonik o krivičnom postupku – ZKP/2001, *Službeni list SRJ*, br. 70/2001, 68/2002, *Službeni glasnik RS*, br. 58/2004, 85/2005, 85/2005 - dr. zakon, 115/2005, 49/2007, 122/2008, 20/2009 - dr. zakon, 72/2009 i 76/2010.
- Zakon o kaznenom postupku, pročišćeni tekst zakona, *Narodne novine*, br. NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, <https://www.zakon.hr/z/174/Zakon-o-kaznenom-postupku>, (27.05.2021).
- Zakon o krivičnom postupku Savezne Republike Njemačke. (prevod: E. Avdić). Sarajevo: University Press, 2011.
- Strafprozeßordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 7. April 1987 (BGBl. I S. 1074, 1319), die zuletzt durch Artikel 9 des Gesetzes vom 19. April 2021 (BGBl. I S. 771) geändert worden ist. <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (27.05.2021.).
- Preporuka R. Br. (87) 18, Komiteta ministara zemljama članicama u vezi sa pojednostavljenjem krivičnog pravosuđa, http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2008_01/t01_0168.htm (04.07.2021.).
- *Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2020. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2021, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.
- *Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2019. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2020, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.
- *Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2018. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2019, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.

- *Rad javnih tužilaštava na na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2017. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2018, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.
- *Rad javnih tužilaštava na na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2016. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2017, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.
- *Rad javnih tužilaštava na na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2015. godini*, Republičko javno tužilaštvo, Beograd, 2016, <http://www.rjt.gov.rs/>, 14.07.2021.

Emir ĆOROVIĆ, PhD
Associate Professor
Department of Law Science
State University in Novi Pazar

MARGINAL NOTES TO THE PROVISIONS OF THE CRIMINAL PROCEDURE CODE ON THE HEARING FOR THE IMPOSITION OF CRIMINAL SANCTIONS

The article refers to the hearing for imposing a criminal sanction, as a simplified procedural form provided by the Serbian Criminal Procedure Code. It is an institute which in comparative legislation is usually called a penal order. The paper critically considers the regulation of this procedural form, and at the end are given some proposals de lege ferenda.

Keywords: hearing for the Imposition of a criminal sanction, summary procedure, simplified criminal procedure forms.